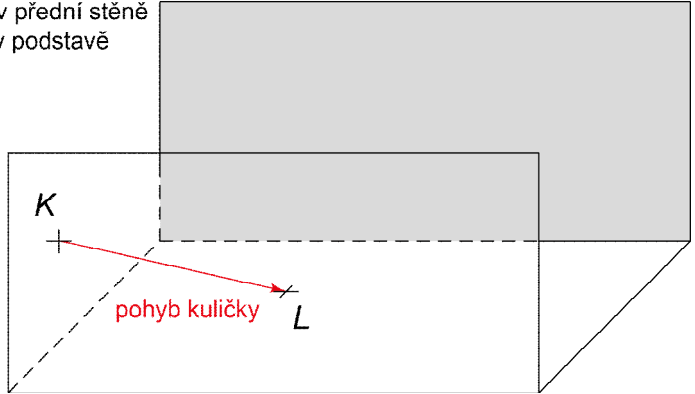

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

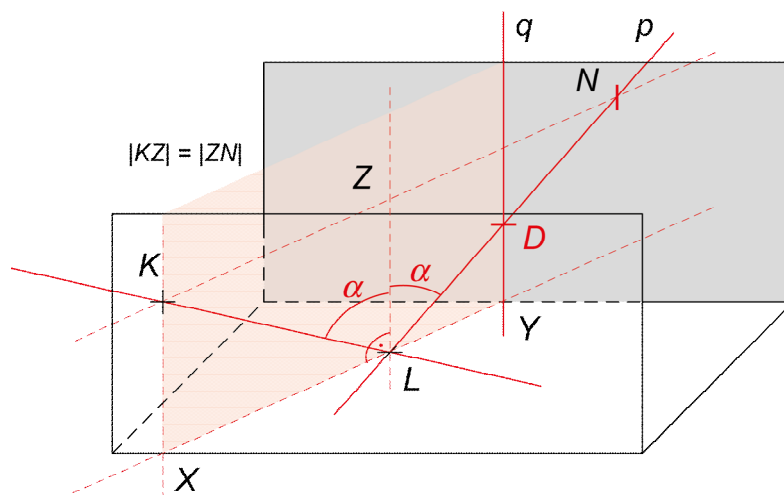
SKÁKACÍ KULIČKA

Popis aktivity
Určení místa dopadu skákací kuličky na stěnu po odrazu od podlahy.
Předpokládané znalosti
Odraz od roviny (úhel dopadu se rovná úhlu odrazu), kolmost rovin, konstrukce kolmé roviny k rovině
Zadání
<p>Stojíme před stěnou a hodíme skákací kuličku tak, aby se odrazila od podlahy a poté od stěny. (Pochopitelně předpokládáme, že kulička se pohybuje po přímce.)</p> <ol style="list-style-type: none"> když známe bod, ze kterého jsme hodili, a bod dopadu na zem, jak zjistíme bod, ve kterém se následně odrazí od stěny? když známe bod, ze kterého házeme a bod, který chceme trefit na stěně, ze kterého bodu na podlaze se má kulička odrazit?
Možný postup řešení, metodické poznámky
<p>1. Hledání bodu dopadu na stěnu Konstrukčně jde o tento postup:</p> <ol style="list-style-type: none"> Je dán kvádr a jeho dva body – jeden v přední stěně (K) a druhý v podstavě (L). <div style="text-align: center;"> <p>K leží v přední stěně L leží v podstavě</p> </div> <p>Uvažujeme tedy přímku KL a dále přímku p, která prochází bodem L, s rovinou podstavu (tedy i s kolmicí k rovině podstavu vedené v bodě L) kvádrů svírá stejný úhel jako přímka KL a která leží v rovině KLM kolmé k podstavě (M neznáme).</p> <ol style="list-style-type: none"> Hledáme průsečík přímky p s rovinou zadní stěny kvádrů. Rozměry kvádrů můžeme volit libovolně, zvolíme je tedy tak, abychom se nemuseli zabývat bočními stěnami <p>Postup řešení může být tento:</p> <ol style="list-style-type: none"> Sestrojíme rovinu KLM, která obsahuje body K a L a která je kolmá k podstavě kvádrů. Provedeme řez kvádrů touto rovinou, resp. najdeme její průnik s rovinou zadní stěny kvádrů. Jde o přímku q (ve stěně kvádrů o úsečku), na které leží bod dopadu kuličky. Najdeme přímku p ležící v rovině KLM, která prochází bodem L a která svírá s kolmicí vedenou k rovině podstavu stejný úhel jako přímka KL. Zde si pomůžeme rovnoramenným trojúhelníkem, jehož jedno rameno je úsečka KL a základna KN leží v rovině KLM a je

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

rovnoběžná s podstavou kváдру. Bod N najdeme snadno, přímka LN je hledaná přímka p . Je třeba si ale uvědomit, že úhly jsou díky volnému rovnoběžnému promítání zkresleny, musíme pracovat se vzdálenostmi.

3. Sestrojíme průnik přímky p a přímky q – to je bod D , bod dopadu kuličky na zadní stěnu. Vše je znázorněno na obrázku.

Jiný způsob řešení spočívá ve využití osové souměrnosti. Najdeme průsečík přímky KL s rovinou zadní stěny kváдру (v obrázku není vyznačen) a zobrazíme jej podle osy XY . Obrazem je bod D . Celé ovšem musíme realizovat v kolmé rovině KLM .

Doporučujeme ilustrační obrázky, zejména obrázek s postupem konstrukce, promítnout dataprojektorem.

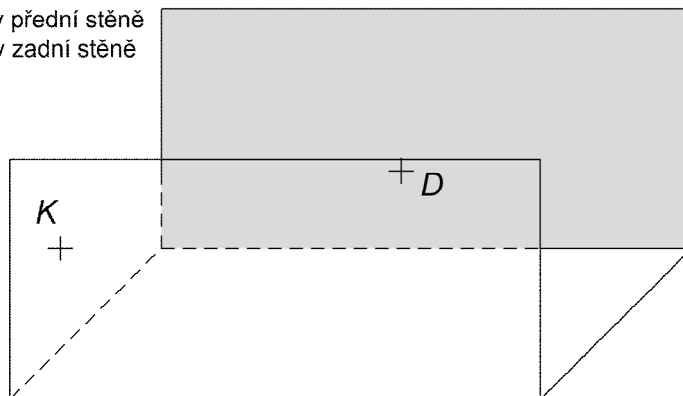
Velmi dobře je také možné situaci přímo ve třídě vymodelovat pomocí dvou delších hůlek, např. ukazovátek.

2. Hledání bodu odrazu od podlahy

Konstrukčně jde o tento postup:

1. Je dán kvádr a jeho dva body – jeden v přední stěně (K) a druhý v zadní stěně (D).

K leží v přední stěně
 D leží v zadní stěně

2. Uvažujeme tedy přímku $p = KL$, kde bod L leží v podstavě, a dále přímku DL , která s rovinou podstavy (tedy i s kolmicí k rovině podstavy vedené v bodě L) kváдру svírá stejný úhel jako

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je P. Krupka
Financováno z ESF a státního rozpočtu ČR.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

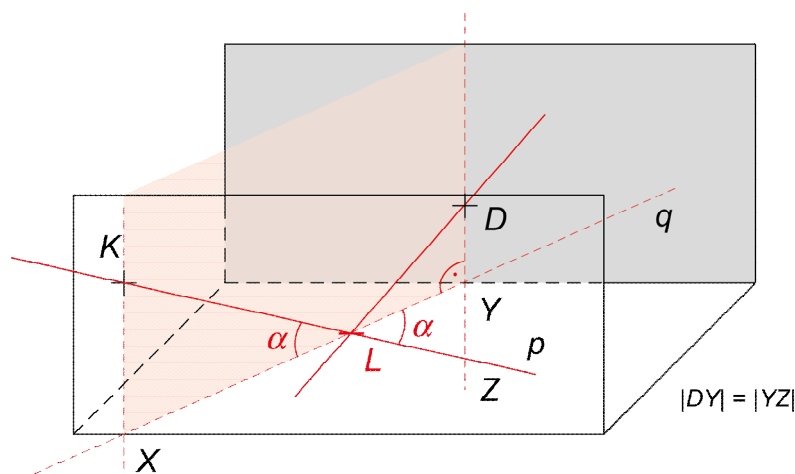
přímka KL a která leží v rovině KLM kolmé k podstavě (M neznáme).

3. Hledáme průsečík přímky p s podstavou kváдру.
4. Rozměry kváдру můžeme volit libovolně, zvolíme je tedy tak, abychom se nemuseli zabývat bočními stěnami.

Postup řešení může být tento:

1. Sestrojíme rovinu KLM , která obsahuje body K a L a která je kolmá k podstavě kváдру. Provedeme řez kváдру touto rovinou, resp. najdeme její průnik s podstavou kváдру. Jde o přímku q , na které leží hledaný bod odrazu kuličky.
2. V rovině KLM pak řešíme známou úlohu na osovou souměrnost. Osou souměrnosti je přímka q . V této souměrnosti zobrazíme bod D , jehož obraz označíme Z . Platí, že úhly DLY , YLZ a KLX jsou shodné (plyne z vlastnosti osové souměrnosti a vrcholových úhlů).
3. Sestrojíme přímku KZ , jde o přímku p , najdeme proto její průsečík s přímkou q a získáme hledaný bod L .

Vše je znázorněno na obrázku.

Doporučujeme ilustrační obrázky, zejména obrázek s postupem konstrukce, promítnout dataprojektorem.

Velmi dobře je také možné situaci přímo ve třídě vymodelovat pomocí dvou delších hůlek, např. ukazovátek

Úlohu je možno dále obměňovat – např. chceme-li po odrazu trefit na stěně nějakou oblast, otázka může znít, jakou oblast musíme trefit na podlaze.

Doplňkové aktivity

Na úlohu navazuje aktivita Squash.

Obrazový materiál | Dílo autora